

Stichting Lezen

Geadviseerd subsidiebedrag: **€ 1.978.000**

Gevraagd subsidiebedrag: € 1.978.000

Over de instelling

Stichting Lezen is een ondersteunende instelling in de letterensector, gevestigd in Amsterdam. Stichting Lezen genereert en verspreidt kennis over lezen, en ondersteunt partijen die ervoor zorgen dat kinderen en jongeren goede en gretige lezers worden en blijven. Ze stelt zich op als de verbindende factor tussen onderzoek en de (onderwijs- en bibliotheek)praktijk. Ook zorgt Stichting Lezen voor vernieuwing van instrumenten en interventies die de leesomgeving van kinderen en jongeren inspirerend en uitdagend maken. Stichting Lezen werkt met vrijwel alle partijen in de letterensector samen en heeft als verantwoordelijke voor het programma Kunst van Lezen ook partners in de zorg, kinderopvang en het onderwijs.

Subsidieadvies

Stichting Lezen vraagt aan als ondersteunende instelling met als kernactiviteit de landelijke coördinatie van de leesbevordering en literatuureducatie. De aanvraag voldoet aan de eisen als bedoeld in artikel 3.36 van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid.

De Raad voor Cultuur adviseert Stichting Lezen een subsidiebedrag te verlenen van € 1.978.000, mits zij:

- een toelichting geeft op hoe zij als kenniscentrum de verbinding bestendigt met de praktijk en de leesbevorderaars, vooral met betrekking tot de onderzoeksagenda en de doorlopende leeslijn.
- een toelichting geeft op haar landelijke coördinerende taak als BIS-instelling, mede in relatie tot de stakeholders.

De raad is overwegend positief over de aanvraag van Stichting Lezen. Het belang van Stichting Lezen is evident en de instelling is zichtbaar in het veld met waardevolle campagnes. De onderwerpen op de onderzoeksagenda zijn actueel en relevant, en de raad is positief over de doorgaande leeslijn.

De raad is onder de indruk van de centrale rol die de stichting al jaren vervult in het letterenveld, maar meent dat die niet altijd helder tot uiting komt in het plan. Zo is het de raad niet duidelijk hoe de onderzoeksagenda tot stand komt, wie de afnemers van de resultaten van de onderzoeken zijn en hoe die resultaten worden ingezet bij de kerntaak als coördinator van leesbevordering. De raad vraagt Stichting Lezen deze punten toe te lichten.

Stichting Lezen onderschrijft de Governance Code Cultuur, de Fair Practice Code en de Code Diversiteit & Inclusie. Het is niet duidelijk hoe de instelling participeert in de sociale dialoog tussen werkgevers/opdrachtgevers en werknemers/opdrachtnemers. De raad vindt Stichting Lezen nog te weinig inclusief.

Beoordeling

Artistieke/inhoudelijke kwaliteit van de kernactiviteiten

Stichting Lezen heeft een onmisbare positie in het veld als kenniscentrum. De instelling is relevanter dan ooit, zeker in het licht van de afnemende leesvaardigheid onder Nederlandse jongeren. Stichting Lezen was de afgelopen jaren zichtbaar in het veld met waardevolle campagnes om (voor)lezen te stimuleren, zoals De Nationale Voorleesdagen voor kinderen van twee tot zes jaar, De Weddenschap gericht op het vmbo en mbo, en de Pabovoorleeswedstrijd. De komende periode onderzoekt Stichting Lezen of ze met een aantal campagnes kan aansluiten bij vormen van tekstoverdracht uit de jongerencultuur, zoals *spoken word* en rap. De raad zou graag zien dat de instelling ook een campagne ontwikkelt die gericht is op het belang van het literaire lezen. Bij samenwerking met de pabo's verwacht de raad ook samenwerking met de tot de BIS toegetreden De Schoolschrijver.

In de komende periode geeft Stichting Lezen prioriteit aan de voorzieningen voor het opleiden van professionals in onderwijs en opvoeding tot leespecialisten. Ook wil Stichting Lezen het leesoffensief verbreden, samen met de Leescoalitie. De doelstellingen zijn daarnaast gericht op kennis en onderzoek en het creëren van rijke leesomgevingen. De instelling lijkt met haar ambities met name bestaand beleid voort te zetten. In het plan benadrukt zij de vele activiteiten. De raad signaleert het gevaar van te veel willen doen. Het is hem daarbij niet duidelijk hoe Stichting Lezen haar rol vervult als landelijke coördinator van leesbevordering en literatuureducatie.

De raad is onder de indruk van de volle onderzoeksagenda waarmee Stichting Lezen beleid en uitvoering van leesbevordering ondersteunt. Onderzoek naar de sociale dimensie van lezen, meervoudige geletterdheid en de relatie tussen leesplezier en de diversiteit en inclusiviteit van het literatuuraanbod, is interessant en actueel. De raad vraagt zich wel af in hoeverre de instelling met haar onderzoeksagenda tegemoetkomt aan vragen die leven in het veld. Vergroting van hun betrokkenheid bij het opstellen van de agenda draagt ook bij aan de doorwerking van het onderzoek als de resultaten bekend zijn. Stichting Lezen schrijft in het activiteitenplan voortdurend onderzoek te doen naar de resultaten en effecten van interventies van henzelf en anderen. De instelling constateert dat leesbevordering aantoonbaar werkt. De raad mist echter de

onderbouwing hiervan, en informatie over instrumenten en interventies die minder goed hebben gewerkt.

De doorgaande leeslijn vindt de raad een goed uitgangspunt om het leesbevorderingsprogramma op te enten. Deze is gericht op kinderen en jongeren van nul tot twintig jaar en is bedoeld voor leesbevorderaars. De komende periode wil Stichting Lezen de leeslijn uitbreiden met informatie over leesbevordering in het voortgezet onderwijs en het mbo. De raad ziet graag onderbouwd hoe de instelling de leeslijn verbindt met de praktijk en de leesbevorderaars.

Vernieuwing

Stichting Lezen ziet zichzelf als aanjager en ontwikkelaar. Vanuit deze rol zorgt zij voor vernieuwing van instrumenten en interventies voor leesbevordering. Volgens de raad is het voor de instelling met name belangrijk rekening te houden met vernieuwing en innovaties in het veld, zodat campagnes en onderzoek daarop kunnen worden aangepast.

De raad is van mening dat vernieuwing van de website noodzakelijk is. De huidige website vindt de raad onoverzichtelijk. Hij vindt dat de instelling haar kernactiviteiten online beter zichtbaar, en de onderzoeksresultaten beter vindbaar zou moeten maken.

Eerlijke beloning en gezonde bedrijfsvoering

Freelancers die Stichting Lezen inzet voor expertmeetings, congressen en andere activiteiten ontvangen een passende honorering. Auteurs worden uitgenodigd via De Schrijverscentrale, die transparante tarieven hanteert. De afgelopen periode zijn de functiebeschrijvingen geactualiseerd en heeft benchmarking van het salarisgebouw plaatsgevonden. De instelling is aangesloten bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn en volgt de loonschalen en periodieken voor het Uitgeverijbedrijf. Dit stemt de raad tot tevredenheid.

Stichting Lezen benoemt de hoge werkdruk in de afgelopen jaren. Het team bestond uit een kleine groep vaste medewerkers, aangevuld met tijdelijke medewerkers en freelancers. De formatie van het bureau was in 2018 gemiddeld 3,9 fte, waarvan 0,9 fte met een tijdelijk contract. Stichting Lezen neemt de komende tijd de specialisten voor Kunst van Lezen in vaste dienst en het team wordt uitgebreid met gedetacheerde medewerkers vanuit de Koninklijke Bibliotheek en Stichting Lezen en Schrijven.

De instelling heeft geen strategie bij tegenvallende inkomsten, maar gezien het eigen vermogen voorziet de raad geen grote financiële risico's.

Bevordering van educatie en participatie (inclusief publieksbenadering)

Stichting Lezen initieert en stimuleert projecten en onderzoek op het gebied van literatuureducatie en leesbevordering. Daarnaast biedt de instelling leesbevorderaars de kennis en vaardigheden die nodig zijn om het leesplezier en de leesvaardigheid van kinderen en jongeren te vergroten. De missie is gericht op leesbevordering: ervoor zorgen dat alle kinderen en jongeren een omgeving hebben waarin zij het plezier in lezen kunnen ontdekken. De raad mist hierbij aandacht voor de belangrijke rol die het literaire lezen kan vervullen als onderdeel van leesbevordering.

Stichting Lezen is van mening dat in het voortgezet onderwijs de aandacht voor leesvaardigheid in technische en begrijpende zin onvoldoende is. Stichting Lezen wil (begrijpend) lezen en leesbevordering meer integreren, ook in de zaakvakken. Om dat te bewerkstelligen schrijft de stichting samenwerking te zoeken met onder andere SLO (nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling), Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek, De Schrijverscentrale, Nederlands Letterenfonds, De Schoolschrijver, de Koninklijke Bibliotheek en Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten. Het is voor de raad echter onduidelijk wat Stichting Lezen daarmee concreet wil bereiken en hoe zij dat met al deze partners gaat vormgeven. Ook mist de raad de rol van literatuuronderwijs en het literaire lezen in het vergroten van de leesvaardigheid.

Voor de komende periode wil Stichting Lezen onder andere 5.000 tot 6.000 professionals bereiken die de publicaties lezen, 30.000 tot 35.000 professionals die met de projecten en campagnes werken en ongeveer een miljoen mensen die via de ambassadeurs en campagnes geïnspireerd worden. Omdat Stichting Lezen niet terugblijkt op het bereik van de afgelopen vier jaar, kan de raad niet inschatten in hoeverre de ambities van de instelling bescheiden of juist ambitieus zijn.

Gezien de voortrekkersrol die Stichting Lezen in het letterenveld heeft, vindt de raad de paragraaf over communicatie en marketing te mager en de opstelling van de instelling daarin te reactief. Stichting Lezen zegt communicatiemiddelen te ontwikkelen specifiek gericht op beslissers en beleidsmakers, en is voornemens bekende ambassadeurs in te zetten.

Geografische spreiding

Stichting Lezen is een landelijk werkende organisatie die voornamelijk met andere landelijke organisaties samenwerkt. Zo is de stichting voorzitter, aanspreekpunt en penvoerder van De Leescoalitie, een samenwerkingsverband van CPNB, Koninklijke Bibliotheek, Literatuurmuseum/Kinderboekenmuseum, Nederlands Letterenfonds,

Stichting Lezen & Schrijven en Vereniging Openbare Bibliotheken. De campagnes van Stichting Lezen hebben een nationaal bereik.

Toepassing Fair Practice Code

Stichting Lezen onderschrijft de Fair Practice Code. Uit de aanvraag wordt echter niet duidelijk hoe Stichting Lezen participeert in de sociale dialoog. De raad ziet graag dat deze rol uitgewerkt wordt.

Terecht noemt Stichting Lezen het negatieve neveneffect van de leesbevorderingsaanpak via de Bibliotheek op School. Over de uitleningen van boeken binnen de Bibliotheek op School wordt namelijk niet altijd leenrechtvergoeding afgedragen. De minister van OCW, de Koninklijke Bibliotheek en de Auteursbond doen pogingen hiervoor een oplossing te vinden. De raad is benieuwd naar de uitkomsten en de rol die Stichting Lezen op zich neemt.

Toepassing Governance Code Cultuur

Stichting Lezen werkt volgens de uitgangspunten van de Governance Code Cultuur. In 2017 is Stichting Lezen overgegaan op het werken met een raad van toezicht; het bestuur is overgedragen aan een directeur-bestuurder. De raad van toezicht werkt onbezoldigd en heeft deskundigheid en kennis op uiteenlopende gebieden die Stichting Lezen in de toelichting op de codes benoemt. De leden hebben de mogelijkheid om hun deskundigheid als toezichthouder te vergroten via scholing.

De instelling geeft aan bij vacatures voor leden van de raad van toezicht rekening te houden met diversiteit. De afgelopen jaren is de diversiteit van de raad vergroot en Stichting Lezen blijft dit de komende jaren nastreven. Wat concreet de ambities zijn, licht Stichting Lezen echter niet toe.

Toepassing Code Diversiteit en Inclusie

Stichting Lezen benadrukt dat diversiteit en inclusie inherent zijn aan de opdracht van de organisatie: ieder kind gelijke kansen bieden om op te groeien tot een gemotiveerde en succesvolle lezer. Het personeelsbestand is een mix van jong en oud, man en vrouw, ervaren en onervaren. Maar de culturele diversiteit van het personeelsbestand behoeft verbetering en heeft de aandacht. De komende periode ontwikkelt Stichting Lezen een plan van aanpak om invulling te geven aan de Code Diversiteit en Inclusie, met extra aandacht voor de bewustwording in de eigen organisatie.

De raad vindt het teleurstellend dat het Stichting Lezen nog niet is gelukt culturele diversiteit in het personeelsbestand te organiseren. De raad zou graag zien dat de instelling met behulp van het stappenplan uit de Code Diversiteit en Inclusie een concreet plan maakt om de culturele diversiteit te vergroten.